

DOI: <https://doi.org/10.32782/PPSS.2023.1.65>

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИЙ КОМПОНЕНТ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВА СКЛАДОВА ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Маргарита Сергіївна МАРТИНЕНКО,

працівник Збройних Сил України,
Воєнна академія імені Євгенія
Березняка, Київ, Україна

<https://orcid.org/0009-0000-2550-1248>

THE NATIONAL AND PATRIOTIC COMPONENT AS A MANDATORY COMPONENT OF EDUCATION IN THE CONDITIONS OF WAR IN UKRAINE

This article describes the need for a national-patriotic component as an element of national identity formation in wartime conditions. In the process of education, young people learn to analyze, synthesize facts and draw conclusions that education should provide in order to transform young people into conscientiously patriotic and educated citizens. It has been proven that the national-patriotic component contributes to the formation of national consciousness in pupils and students, understanding the importance of preserving cultural heritage and patriotism.

Key words: education, functions of education, national-patriotic component, patriotic upbringing, national identity, culture.

Україна переживає складний період своєї історії, пов'язаний з війною. У таких умовах особливо важливо виховувати молодь, яка була б готова захищати та бути патріотами. Освіта з національно-патріотичним компонентом є важливим елементом формування національної ідентичності та сприяє збереженню культурної спадщини. В умовах воєнного часу вона має особливу актуальність та стає необхідністю для зміцнення державності та захисту нашої країни.

Питаннями дослідження національно-патріотичного компоненту в освіті займалися такі вчені як О. Мартиросян, В. Кремень, О. Семенов, О. Черниш, Л. Мельничук.

Освіта — це процес і результат засвоєння особистістю певної системи наукових знань, практичних умінь та навичок і пов'язаного з ними того чи іншого рівня розвитку її розумово-пізнавальної і творчої діяльності, а також морально-естетичної культури, які у своїй сукупності визначають соціальне обличчя та індивідуальну своєрідність цієї особистості[1].

Зокрема, Е. Дюркгейм зазначав, що основна функція освіти — передавати цінності конкретної культури. Українська ідентичність є важливим елементом національної самосвідомості та єдності українського народу. Передача цінностей української культури через навчальний процес є важливим елементом формування національної ідентичності та сприяє збереженню культурної спадщини нашого народу. Необхідно розробити ефективну систему освіти, яка б формувала у дітей та молоді національну свідомість та ідентичність. Це повинна бути цільна система методів навчання і виховання. Так для кожного, хто здобуває освіту, ця система має перетворитися в систему самонавчання, здатності до аналітичного і критичного мислення. Вміти пере-

робляти інформацію, аналізувати факти і робити висновки – важливі вміння, що має дати освіта для перетворення молоді у свідомо-патріотичних і освічених громадян.

Освіта виконує певні функції, зокрема :

1. Однією з основних функцій освіти є надання знань і навичок для досягнення успіху в житті. Також вона допомагає людям розвивати критичне мислення, навички вирішення проблем і комунікації, знання та розуміння різних предметів і сфер.

2. Освіта допомагає людям засвоїти норми, цінності та поведінку свого суспільства. Завдяки освіті люди вчаться орієнтуватися в соціальних структурах, взаємодіяти з іншими і стають відповідальними громадянами.

3. Освіта допомагає передавати культурні цінності та знання від одного покоління до наступного. Вивчаючи історію, літературу, мистецтво та інші аспекти культури, люди отримують глибше розуміння власної культури та світу навколо них.

4. Освіта дає людям навички та знання, необхідні для професійної діяльності та внеску в економіку. Освіта стимулює інновації та креативність, створюючи нові ідеї та технології, які можуть сприяти економічному зростанню.

5. Освіта може допомогти людям розвинути почуття власної гідності та впевненості в собі, а також відчуття мети та напрямку в житті. Заохочуючи особистий ріст і розвиток, освіта може допомогти людям досягти своїх цілей і реалізувати свій потенціал.

6. Освіта також може бути потужним інструментом соціальної мобільності, надаючи людям можливість покращити свій соціальний та економічний статус. Вона може допомогти подолати бар'єри та створити можливості для людей з неблагополучного середовища досягти успіху та процвітати[4].

У найскладніший час випробувань для нашого народу, стратегічний розвиток України залежить від інтелектуального ресурсу – науки, освіти й культури. Європейське майбутнє нашої країни забезпечать покоління, що виховані в єдиній системі моральних і політичних цінностей, що утверджують високу культуру й національну ідентичність. Саме наукова освіта має стати в авангарді європейської України – духовної, економічно розвиненої, політично інтегрованої. А тому національно-патріотичне виховання має стати однією з головних складових національної безпеки нашої держави.

Національно-патріотичне виховання — спрямована на дітей та молодь комплексна, системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, освітніх закладів, інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави[3].

Національно-патріотичний компонент в практиках наукової освіти є надзвичайно важливим для формування громадянської свідомості та національної ідентичності. Він допомагає зберегти культурну спадщину, розвивати національну самосвідомість та патріотизм.

Однак, на сьогоднішній день існують виклики, які ускладнюють впровадження національно-патріотичного компонента в наукову освіту. Один з них полягає у відсутності чіткого розуміння того, що саме має означати "національно-патріотичний компонент". Це може призвести до недостатнього уваги до цього аспекту в навчальних програмах та методиках.

Іншим викликом є суперечливість у поглядах на те, яким має бути національно-патріотичний компонент. Деякі люди вважають, що це повинно бути виключно підтримка держави та її політики, тоді як інші розвиток культурної спадщини та національної самосвідомості [2].

Однак, незважаючи на ці виклики, національно-патріотичний компонент має великий потенціал для розвитку наукової освіти. Він може сприяти формуванню в учнів та студентів національної свідомості, розуміння важливості збереження культурної спадщини та патріотизму. Також цей компонент може допомогти зміцнити державну ідентичність та покращити міжнародні взаємини.

Патріотичне виховання – це сфера духовного життя, яка проникає в усе, що пізнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується [5].

Видатний український педагог В. Сухомлинський порівнював патріотизм зі сплавом почуття й думки, осягнення святині – Батьківщини, не тільки розумом, а й передусім серцем.

Таким чином, важливо продовжувати розвивати та впроваджувати національно-патріотичний компонент в практики наукової освіти. Для цього необхідно проводити наукові дослідження, розробляти нові методики та навчальні програми, а також залучати до цього процесу вчителів, студентів та інших учасників освітнього процесу. Тільки так ми зможемо забезпечити ефективний розвиток національної ідентичності та патріотизму в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України, головний ред. В. Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с. URL: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%D0> (дата звернення 29.11.2023)
2. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. (2022). Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів. URL: (дата звернення 29.11.2023)
3. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Затверджена наказом МОН від 16.06.2015 № 641 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15#Text> (дата звернення 29.11.2023)
4. Примуш М.В. (2004). Загальна соціологія: навчальний посібник Київ: Професіонал, 590с. URL: https://pidru4niki.com/15130616/sotsiologiya/osvita_funktsiyi_zvyazok_inshimi_naukami (дата звернення 29.11.2023)
5. Березівська Л.Д. (2009). Формування патріотизму як цінності у школярів у творчій спадщині В.О. Сухомлинського і О. А. Захаренка. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/download/1626/1476> (дата звернення 29.11.2023)